

นักบัญชีนวัตกรรมในอนาคต Innovative Accountants in the future

พิมพ์ผกา วงศ์ทองแก้ว¹, เอกวิณิต พรหมรักษา², วรณวณิช ต่อนครราม³ และเบญญาภา วงศ์ทองแก้ว⁴

^{1,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² อาจารย์ ดร. หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

⁴ เจ้าหน้าที่ส่งออก บริษัท เอสวีไอ จำกัด

Corresponding Author: Pimpaka.w2526@gmail.com

Received: February 15, 2023. Revised: April 11, 2023. Accepted: April 25, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ศักยภาพของนักบัญชีในอนาคต อันเกิดจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ปัจจุบันการพัฒนาประเทศถูกขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation) และเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital) ส่งผลให้นักบัญชีต้องปรับเปลี่ยนตัวเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หากนักบัญชียังคงทำงานอยู่แบบเดิม ๆ นักบัญชีก็จะเกิดความล้าหลังไม่สามารถรับมือการเปลี่ยนแปลงจากการหลั่งไหลเข้ามาของนักลงทุนธุรกิจข้ามชาติ และการเข้ามาของนักวิชาชีพบัญชีต่างชาติ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ได้ ดังนั้น นักบัญชีในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพพื้นฐานสำคัญ ด้านความรู้ ด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร และด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี ที่ครอบคลุมถึงคุณลักษณะนักบัญชีมืออาชีพ 5 ด้าน คือ 1) ทักษะทางปัญญา 2) ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติการและหน้าที่งาน 3) ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล 4) ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และ 5) ทักษะทางด้านองค์การและการจัดการธุรกิจ ซึ่งเป็นการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างไม่จบสิ้น (Lifelong Learning) จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบพบว่า นักบัญชีจำเป็นและควรตระหนักถึงการพัฒนาทักษะเพื่ออนาคต (Reskill) 3 ทักษะที่สำคัญ คือ 1) ทักษะการใช้เทคโนโลยี (Technology Skills) 2) ทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) และ 3) ทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills) เนื่องจากในอนาคตนักบัญชีจะเป็นผู้รวบรวมองค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันจนสามารถสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมคุณค่า ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานเป็นองค์ความรู้ใหม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่องานบัญชีต่อไป

คำสำคัญ : นักบัญชีนวัตกรรม, การพัฒนาทักษะเพื่ออนาคต

Abstract

This article aims to analyze and synthesize the potential of accountants in the future, which arises from the rapidly changing situation of the world under the current wave of globalization. Currently, the country's development is driven by innovation and digital

technology, resulting in accountants having to adapt to changes that occur. If accountants continue to work in the same way, they will fall behind and unable to cope with changes caused by the inflow of international business investors and foreign accounting professionals, as well as the use of new digital technologies. Therefore, as a professional accountant, it is necessary to develop important basic skills, including knowledge, accounting practices, accounting examinations, accounting management, tax accounting, and education and accounting technology, which cover the five essential professional accounting skills: 1) intellectual skills, 2) practical and job-related skills, 3) personal characteristic skills, 4) interpersonal and communication skills, and 5) organizational and business management skills, which are a lifelong learning process from studying literature, reviewing relevant theories. Accountants need to be aware of and reskill themselves in three important skills: 1) technology skills, 2) data analysis skills, and 3) communication skills.

Keyword : Innovator Accountant, Skills Development for the future

บทนำ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสังคมโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) เกิดการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ที่เน้นฐานความรู้ (Knowledge Base) ทักษะ (Skill) เฉพาะด้าน ตลอดจนกระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital) แบบก้าวกระโดดไร้ขีดจำกัด สู่การเป็นสังคมอิเล็กทรอนิกส์ (e-Society) โดยการกระตุ้นให้บุคคล องค์กร ประเทศชาติ ทุกภาคส่วนของสังคมต้องมีการปรับตัวอย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และมีการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพ (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2557, หน้า 39) นำไปสู่การยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์สู่ศตวรรษที่ 21 ลดการพึ่งพาต่างชาติ เป็นการสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม ให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561, หน้า 65-66) ด้วยการประยุกต์ใช้นวัตกรรม (Innovation) และเทคโนโลยีต่าง ๆ แบบเชื่อมโยงและบูรณาการร่วมกันทุกระดับ ซึ่งเป็นกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth) ด้วยการใช้คุณลักษณะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานของบุคคล นำไปสู่ผลสำเร็จตามยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นการพัฒนาประเทศด้วยการใช้ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ เช่น อุปนิสัย ทักษะคิด บุคลิกภาพ (ชูชัย สมितिไกร, 2556, หน้า 26) ทำให้นักบัญชีจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงคือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เนื่องจากการทำธุรกิจในปัจจุบันดำเนินงานโดยใช้ระบบอัตโนมัติในการบันทึกบัญชีและตรวจสอบสินค้า การออกเอกสารรายงานทางการเงิน การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) รวมถึงการนำเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) เข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานด้านบัญชี โดยการใช้งานผ่าน Application ต่าง ๆ ในการออกคำสั่งการผลิตสินค้า การซื้อขายสินค้า การชำระเงินผ่านระบบออนไลน์ เช่น การชำระเงินผ่านระบบ Mobile banking และผ่านระบบ e-Payment

จากการศึกษาข้อมูลสถิติกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานปี พ.ศ. 2563 ได้สรุปข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการแรงงานภายในประเทศว่า อาชีพนักบัญชีเป็นอาชีพที่อยู่ในความต้องการแรงงานมากที่สุด 5 อันดับแรกของตลาดแรงงานในกลุ่มงานต่าง ๆ ซึ่งอาชีพนักบัญชีจัดอยู่ในอันดับกลุ่มที่ 3 ในส่วนงานช่างเทคนิค

ที่ตลาดแรงงานมีความต้องการแรงงานทั่วประเทศ จำนวน 7,602 อัตรา (กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน, 2563) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ผู้การเป็นนักบัญชีในองค์กรในอนาคต กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จึงได้มีนโยบายออกมาเพื่อเป็นการส่งเสริมผลักดัน และยกระดับสำนักงานบัญชีคุณภาพสู่การเป็นสำนักงานบัญชีดิจิทัล (Digital Accounting Firm) ให้เป็นรูปธรรม ได้มีการถอดบทเรียนในการดำเนินงานแบบสำนักงานบัญชีดิจิทัล พร้อมทั้งเผยแพร่ไปยังสำนักงานบัญชีและผู้ทำบัญชีอื่น ๆ เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชี เช่น การนำเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ (Robotic Process Automation) และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytical Tools) มาใช้ในการทำบัญชี การประมวลผลทางบัญชี และการวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งระบบ e-Filing ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการนำส่งงบการเงินเป็นการยื่นรายการหรือเอกสารของผู้ประกอบธุรกิจ เป็นต้น อีกทั้งยังรองรับโครงการ National e-Payment ของหน่วยงานภาครัฐ (กองกำกับบัญชีธุรกิจ, 2562) ระบบ e-Payment ยังเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ National e-Payment Master Plan ของกรมสรรพากรในการจัดเก็บภาษี ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ.2562 ผู้รับบริการสามารถยื่นแบบชำระภาษีผ่านระบบออนไลน์ได้ตลอด 24 ชั่วโมง ผ่านเว็บไซต์กรมสรรพากร www.rd.go.th รวมทั้งยังมีระบบ e-Tax Invoice & Receipt ซึ่งเป็นระบบการออกใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ และระบบ e-Withholding Tax เป็นระบบการหักภาษีเงินได้ หัก ณ ที่จ่าย และระบบอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เพื่อรองรับการให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว ลดเวลาการทำงานและขั้นตอนการชำระภาษีที่ยุ่งยาก (กรมสรรพากร ศูนย์สารสนเทศสรรพากร, มปป.; กรมสรรพากร, 2559) โดยข้อมูลทางบัญชีทั้งกระบวนการจะถูกเชื่อมโยงเข้าไว้ด้วยระบบโครงข่ายในการเก็บบัญชีธุรกรรมออนไลน์ ซึ่งมีลักษณะเป็นเครือข่ายใยแมงมุมที่เก็บสถิติการทำธุรกรรมทางการเงิน และสินทรัพย์ชนิดอื่น ๆ อีกในอนาคต โดยสถาบันการเงินเป็นตัวกลางในการจัดเก็บข้อมูล และเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) จะทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลไปพร้อมกับวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการประมวลผลข้อมูลทั้งหมดจะถูกส่งไปจัดเก็บไว้บนระบบคลาวด์ (Cloud Computing) บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ศักยภาพของนักบัญชีในองค์กรในอนาคต อันเกิดจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) โดยมีประเด็นสืบค้น 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทางบัญชี และประเด็นที่ 2 นักบัญชีกับบทบาทที่ต้องเปลี่ยนไปสู่การพัฒนาทักษะนักบัญชีในองค์กรในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทางบัญชี

หากย้อนกลับไปในอดีตเมื่อหลายร้อยปีก่อน ค.ศ. 1,000 ปี มนุษย์ได้มีการจดบันทึกรายการทางการบัญชีโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงผลกำไรจากการประกอบธุรกิจ และได้มีพัฒนาวิธีการในการทำบัญชีมาอย่างต่อเนื่องจนถึงสมัยอียิปต์ โดยมนุษย์ได้มีการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินต่าง ๆ ในห้องพระคลัง และในสมัยบาบิโลเนียนมนุษย์ได้ทำการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับรายการเงินและทองคำที่ได้รับมาจากแหล่งต่าง ๆ โดยมีการแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับวันที่ได้รับเงินและทองคำ รายการชื่อผู้รับ และรายการชื่อผู้ให้ทรัพย์สินนั้นมา จนถึงกระทั่งถึงในสมัยกรีกมนุษย์ได้มีการพัฒนาการทางบัญชีโดยการบันทึกข้อมูลรายการรับ-จ่าย ประจำงวด รวมไปถึงการหายอดคงเหลือต้นงวดและปลายงวด ต่อมาในสมัยโรมันมนุษย์ได้ทำการบันทึกบัญชี 2 ด้าน คือการบันทึกบัญชีด้านเดบิตกับด้านเครดิต หรือที่เราเรียกว่า “ระบบบัญชีคู่” ในปัจจุบันซึ่งจะทำการบันทึกรายการที่เกิดขึ้นนั้นรับมาจากใคร และได้มีการจ่ายออกไปให้กับใครในจำนวนเดียวกัน ซึ่ง

พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญแบ่งออกได้เป็น 3 ยุค คือ 1) ยุคก่อนระบบบัญชีคู่ (ก่อนคริสต์ศักราช 3,000 ปี - ศตวรรษที่ 13) 2) ยุกระบบบัญชีคู่ (ปลายศตวรรษที่ 13) และ 3) ยุคปัจจุบัน (ศตวรรษที่ 19-ปัจจุบัน) (ผกาพรรณ พรหมสาขา ณ สกลนคร, และรัตนา วงศ์ศรีมีเดือน, 2561) ซึ่งในยุคระบบบัญชีคู่ ปลายศตวรรษที่ 13 นั้น เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดเจน คือ มีการลงทุนในการค้า ผู้ลงทุนมักลงทุนในรูปของเจ้าของคนเดียว โดยหวังกำไรเป็นผลตอบแทนด้วยสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเริ่มมีการประกอบธุรกิจทางการค้าแทนที่จะเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันเหมือนดังเช่นในอดีต ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นได้ว่านักบัญชีในอดีตกับนักบัญชีในยุคปัจจุบันจึงมีความแตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้

นักบัญชีในอดีต นักบัญชีในอดีตยังไม่มีความรู้และทักษะมากนักเมื่อนำมาเทียบกับนักบัญชีในยุคปัจจุบัน การบันทึกบัญชีของนักบัญชีในอดีตจะทำบัญชีด้วยระบบบันทึกบัญชีด้วยมือ (Manual) ในรูปแบบของกระดาษ โดยนักบัญชีจะต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการค้นหาตัวเลขที่ไม่ดุลกันระหว่างด้านผู้ซื้อกับด้านผู้ขาย หรือ ด้านผู้รับกับด้านผู้จ่าย ในสมุดรายวันทั่วไป สมุดรายวันเฉพาะ ประกอบด้วย สมุดบัญชีขาย เชื้อ สมุดบัญชีซื้อเชื้อ สมุดบัญชีสินค้ารับคืนและส่วนลด สมุดบัญชีสินค้าส่งคืนและส่วนลด สมุดบัญชี เงินสดรับ สมุดบัญชีเงินสดจ่าย และการผ่านรายการไปยังระบบบัญชีแยกประเภทย่อย ซึ่งกว่าที่นักบัญชีจะสามารถจัดทำงบการเงินได้นั้นจะต้องอาศัยเวลา ความอดทน ความละเอียดรอบคอบ และความชำนาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ได้งบการเงินที่ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีและเชื่อถือได้

นักบัญชีในยุคปัจจุบันและก้าวเข้าสู่การเป็นนักบัญชีนวัตกรรมในอนาคต นักบัญชีได้มีการนำเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการทำงานด้านบัญชี โดยนักบัญชีจะทำการบันทึกบัญชีด้วยการใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม Microsoft Office และได้มีการพัฒนามาเป็นการบันทึกบัญชีด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี ซึ่งมีหลากหลายโปรแกรมให้เลือกใช้ตามต้องการ ความเหมาะสมในแต่ละประเภทตามขนาดของธุรกิจที่มีความแตกต่างกันไป เช่น โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป CD Organizer โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Formula โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Win Speed โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Easy Acc โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Sap โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Auto Flight และโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปอื่น ๆ ที่ผู้ประกอบการธุรกิจด้านซอฟต์แวร์ได้ทำการพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้รองรับกับรูปแบบของธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น ธุรกิจการซื้อ-ขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ ทำในการทำงานบัญชีมีความสะดวก รวดเร็ว และง่ายขึ้น ปัญหาในการจัดทำงบการเงินที่ไม่ลงตัวก็ลดน้อยลงไปด้วย และต่อมานักพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ได้มีการพัฒนาซอฟต์แวร์ (System Software) โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปให้สามารถออกเอกสารทางการค้าได้ทันทีผ่านระบบออนไลน์ เช่น ใบแจ้งหนี้ (Invoice) ใบเสร็จรับเงิน (Receipt) ใบสำคัญจ่าย (Payment Voucher) ใบเพิ่มหนี้ (Debit Note) ใบลดหนี้ (Credit Note) ใบสั่งซื้อ (Purchase Order) ใบกำกับภาษี (Tax Invoice) และเอกสารขั้นต้นประกอบการบันทึกบัญชีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งได้มีการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่เข้าใช้ช่วยในการทำงาน จนทำให้ระบบสามารถเชื่อมโยงรายการค้ามายังรายการบัญชีด้วยวิธีการผูกผังบัญชีกับรายการค้า จึงส่งผลให้ช่วยลดเวลาในการบันทึกบัญชีได้มากขึ้นยิ่งขึ้น ทำให้งานประจำของนักบัญชีในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นจะถูกทดแทนในการผ่านบัญชีและการจัดทำข้อมูลทางการเงินบางส่วนด้วยโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปกลายเป็นสำนักงานบัญชีดิจิทัล (Digital Accounting Firm) ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนนักบัญชีก็สามารถทำงานได้ด้วยระบบเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ (Robotic Process Automation) สามารถเห็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นได้จากตารางการเปรียบเทียบการทำงานของนักบัญชีระหว่างการทำงานในรูปแบบกระดาษในสมัยอดีตกับการทำงานในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ในยุคปัจจุบัน (ยุทธนัยณ์ นิธิพิสุทธิกุล, 2562) ดังนี้

ตารางการเปรียบเทียบการทำงานของนักบัญชี ในรูปแบบกระดาษและแบบอิเล็กทรอนิกส์

การทำงานในรูปแบบกระดาษ	การทำงานในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์
บันทึกบัญชี/บันทึกรายการค้าด้วยมือ อยู่ในสรุปของสมุดบัญชีกระดาษ จำนวนหลาย ๆ เล่ม สถานที่ในการจัดเก็บเอกสาร คือ ตู้เก็บเอกสาร จำนวนหลายตู้ และห้องจัดเก็บเอกสารขนาดใหญ่	บันทึกบัญชี/บันทึกรายการค้าด้วยระบบคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี สถานที่ในการจัดเก็บเอกสาร คือ เอกสารจะถูกจัดเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์, Hard Disk และถูกจัดเก็บไว้บนระบบคลาวด์ (Cloud Computing)
เอกสารใบเสร็จรับเงินในกับกำกับภาษี ใบเพิ่มหนี้ ใบส่งซื้อสินค้า ใบส่งขาย และเอกสารขั้นต้น ประกอบการลงบัญชีอื่น ๆ อยู่ในรูปของกระดาษ	เอกสารใบเสร็จรับเงินในกับกำกับภาษี ใบเพิ่มหนี้ ใบส่งซื้อสินค้า ใบส่งขาย และเอกสารขั้นต้น ประกอบการลงบัญชีอื่น ๆ อยู่ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (XML Data)
ลงลายมือชื่อในกระดาษ และประทับตราของกิจการลงในเอกสาร	ลงลายมือชื่อแบบอิเล็กทรอนิกส์ ในเนื้อหาของข้อมูล (XML Digital Signature)
ส่งเอกสารให้ลูกค้า หรือเจ้าหน้าที่ ผ่านทางไปรษณีย์	ส่งข้อมูลในช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น email line Facebook
จัดเก็บเอกสารในคลังเก็บเอกสาร	จัดเก็บเอกสารในสื่อจัดเก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Hard Disk

ต่อมา ในยุคปัจจุบันเมื่อธุรกรรมทางการค้ามีความซับซ้อนขึ้น มีการนำระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิต การตัดสินใจ และการซื้อขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ ทำให้การดำเนินธุรกิจเกิดการตัดสินใจที่แม่นยำ รวดเร็ว และทันต่อเวลา รวมถึงการจัดทำข้อมูลในการวางแผนงานระบบต้นทุนการผลิต ระบบการขายสินค้า และระบบควบคุมสินค้าคงเหลือ โดยข้อมูลเหล่านี้จะถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันแบบรวมศูนย์ ซึ่งเกิดจากการใช้โปรแกรมสำหรับวางแผนบริหารธุรกิจขององค์กร (Enterprise Resource Planning : ERP) ดังนั้น งานของนักบัญชีจะถูกทดแทนในส่วนของงานคำนวณที่มีความซับซ้อน และการจัดเตรียมรายการปรับปรุงบางส่วน นักบัญชีจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวเองและหันไปมุ่งเน้นงานด้านการควบคุมข้อมูลนำเข้าระบบ (Input) งานด้านการตรวจสอบความถูกต้อง งานด้านการตรวจสอบบัญชี และภาษีอากร ที่ต้องอาศัยประสบการณ์และความชำนาญเฉพาะด้านของบุคคล งานเกี่ยวกับการตีความรายการค้า การวิเคราะห์ความสมเหตุผลของข้อมูลสารสนเทศและระบบการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับระบบงาน ดังนั้น นักบัญชีในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องพัฒนาทักษะเฉพาะด้านของตนเอง นั่นคือทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st century skills; transversal skills) ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นและที่สำคัญที่สุดพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและการนำไปสู่การเป็นนักบัญชีนวัตกรรมไทยในอนาคต ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมถึงการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นวัตกรรม (Innovation) เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้ประดิษฐ์หรือทำขึ้นมาใหม่หรือทำให้แปลกไปจากเดิม ซึ่งอาจเป็นความคิด วิธีการ หรืออุปกรณ์ เป็นต้น เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตประกอบการสอน ถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา การนำวิธีการใหม่ ๆ มาปฏิบัติ หลังจากได้ผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนามาเป็นขั้น ๆ แล้ว โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นแรก คือ ขั้นการคิดค้น (Invention) ขั้นที่ 2 คือ ขั้นการพัฒนา (Development) หรือ

โครงการทดลองปฏิบัติก่อน (Pilot Project) และขั้นที่ 3 คือ ขั้นการนำไปปฏิบัติจริง (Implement) การคิดค้นเหล่านี้เป็นการคิดค้นกระบวนการใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนหรือการพัฒนาต่อยอดจากของเดิมให้ดีขึ้นและเมื่อนำมาใช้สามารถทำให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และถ่ายทอดไปสู่แนวความคิดใหม่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม แนวความคิดนี้ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 และถูกนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (ราชบัณฑิตยสภา, 2550; สมบัติ นามบุรี, 2562, หน้า 124)

โลกในอนาคตการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ จะถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทันสมัย เทคโนโลยีที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ (Aware Technology Solutions for Business) มีดังนี้

1) บิ๊กดาต้า (Big Data) โลกในยุคปัจจุบันถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่และข้อมูลข่าวสารที่สามารถตอบสนองได้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภค จึงทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างถูกขับเคลื่อนอยู่บนฐานข้อมูลจนทำให้เกิดการใช้ประโยชน์จาก (Big Data) ที่แพร่หลายมากขึ้นเพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงาน อำนวย การแข่งขัน และการดำเนินธุรกิจ

2) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) สามารถช่วยวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความซับซ้อนได้แม่นยำมากขึ้น และสามารถนำเสนอข้อมูลได้ภายในระยะเวลาที่จำกัด ดังนี้ (นันทวรรณ บุญช่วย, 2563)

2.1) ด้านการค้นหาข้อมูลในระบบออนไลน์ด้วยการค้นข้อมูลใน (Google) เป็นต้น

2.2) ด้านการเงินการทุน ช่วยทำให้การรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ ๆ และนำมาประมวลผลหาโอกาสหรือความเป็นไปได้ในการลงทุนที่ทำให้ได้ผลกำไรภายในระยะเวลาอันสั้น

2.3) ด้านสุขภาพ ช่วยให้การวิเคราะห์หรือตรวจหาโรคทำได้รวดเร็วและแม่นยำขึ้น

2.4) ด้านการตรวจสอบสิ่งผิดกฎหมายออนไลน์ สามารถตรวจสอบได้โดยการตรวจสอบผ่านระบบ e-Commerce ที่กำลังเติบโตและเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน

2.5) ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล เนื่องจากระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) สามารถแยกแยะได้ทันทีว่าไฟล์ไหนเป็นมัลแวร์คุกคาม และการใช้ระบบคลาวด์ช่วยในการตรวจสอบ จึงทำให้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ยิ่งมีความสำคัญในการตรวจสอบข้อมูล

3) แมชชีนเลิร์นนิง (Machine Learning) คือ สมอของเครื่องกล ถูกใช้งานเสมือนเป็นสมอของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ในการสร้างความฉลาด ซึ่งเรียนรู้จากสิ่งที่มนุษย์ส่งเข้าไปกระตุ้น แล้วจดจำเอาไว้เป็นมันสมอง ส่งผลลัพธ์ออกมาเป็นตัวเลข หรือ Code ที่ส่งต่อไปแสดงผล

4) บล็อกเชน (Blockchain) คือ ระบบโครงข่ายในการเก็บบัญชีธุรกรรมออนไลน์มีลักษณะเป็นเครือข่ายใยแมงมุมที่เก็บสถิติการทำธุรกรรมทางการเงิน และสินทรัพย์ชนิดอื่น ๆ ซึ่งสามารถบรรจุข้อมูลไว้ได้จำนวนมากและทำงานร่วมกันได้หลายโครงข่ายโดยไม่มีตัวกลาง สถาบันการเงินได้นำระบบ (Blockchain) เข้ามาช่วยในการทำงานเพื่อให้งานมีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น เช่น การทำธุรกรรมด้วย (Bitcoin) จะมีการเชื่อมต่อโครงข่ายโดยจะมีรหัส (Token) ที่สร้างขึ้นมาเพื่อสื่อสารกับ (Blockchain) และยังทำหน้าที่ในการตรวจสอบ (Bitcoin) นั้น ๆ อีกด้วยว่ามีความน่าเชื่อถือหรือไม่ก่อนที่จะดำเนินการจัดทำธุรกรรมให้สำเร็จต่อไป ซึ่งเทคโนโลยี (Blockchain) เป็นเทคโนโลยีที่สร้างความโปร่งใสให้กับทุกธุรกรรมบนโลกใบนี้ โดยไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในวงการการเงิน แต่สามารถนำไปปรับใช้กับธุรกรรมอื่น ๆ ได้อีกเป็นจำนวนมาก

5) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Thing: IoT) เป็นการเชื่อมโยงของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะทั้งหลายผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ที่สามารถเชื่อมโยงหรือส่งข้อมูลถึงกันได้ง่ายด้วยการใช้คำสั่งการควบคุมการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ากับการใช้งานอื่น ๆ กับส่วนต่าง ๆ จนเกิดเป็นเทคโนโลยีอัจฉริยะ เรียกว่า “Smart” ได้แก่ Smart Device, Smart Grid, Smart Home, Smart Network, Smart Intelligent Transportation, Smart ICT/Smart Information and Communication Technology เป็น

6) กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (General Data Protection Regulation : GDPR) คือระเบียบว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้ข้อมูล เป็นบทบัญญัติหลักภายในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล ซึ่งกฎหมายนี้เขียนขึ้นเพื่อช่วยปกป้องข้อมูลทางดิจิทัลของพลเมืองของสหภาพยุโรป (European Union : EU) ซึ่งได้ถูกนำมาใช้ทั่วโลก เพื่อป้องกันข้อมูลส่วนตัว ซึ่งมีความสำคัญและเป็นบรรทัดฐานสำหรับการคุ้มครองบุคคล เพื่อให้มั่นใจได้ว่าธุรกิจที่ใช้ข้อมูลเหล่านั้นมีความโปร่งใส และปลอดภัยในการรวบรวมและประมวลผลข้อมูล ซึ่งอาจเกิดขึ้นในการรับโทรศัพท์ขายประกันจากตัวแทนหรือทำบัตรเครดิตกับสถาบันการเงินต่าง ๆ

7) การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) คือ การเตรียมพร้อมข้อมูลการเข้าถึงลูกค้าด้วยการทำ SEO (Search Engine Optimization) หรือ เรียกอีกอย่างว่า (On-Page และ Off-Page) เป็นการปรับแต่งคอนเทนต์บนหน้าเว็บเพจหรือบนเว็บไซต์ วิธีการสื่อสารและการหาทางเข้าถึงลูกค้า โดยการทำอันดับบนหน้าการค้นหาของ Google และจากการศึกษาวิจัย (Keyword Research) รวมถึงการทำให้คนที่เข้าเยี่ยมชมบนหน้าเพจหรือบนหน้าเว็บไซต์ของเราอยู่เป็นประจำกลายเป็นลูกค้าของเราในที่สุด

8) ระบบคลาวด์ (Cloud Computing) เป็นระบบที่ทำการรวบรวมทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดเก็บข้อมูล ประมวลผล และระบบให้บริการออนไลน์ ซึ่งอยู่ในอินเทอร์เน็ตทั้งหมดที่มนุษย์ใช้อยู่เป็นประจำในทุก ๆ วัน ถูกจัดเก็บและรวบรวมไว้บนระบบคลาวด์ (Cloud Computing) ที่เอื้อต่อการติดต่อสื่อสาร การรับและการส่งข้อมูล การจัดเก็บและเรียกใช้ข้อมูลได้ทันทีแบบระบบเรียลไทม์ (Real Time System) (Blockchain Review, 2563)

เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ถูกนำมาใช้มากขึ้นในหลายด้าน เพื่อสนองความต้องการของผู้ผลิต ผู้บริโภค คำว่า “เศรษฐกิจดิจิทัล” (Digital Economy) จึงได้กลายเป็นที่รู้จักของทุกคนในสังคมไทยมากยิ่งขึ้น จึงทำให้หลายคนคงสงสัยว่า “เศรษฐกิจดิจิทัล” นั้นหมายถึงอะไร จะส่งผลต่อผู้ประกอบการวิชาชีพนักบัญชีอย่างไรในอนาคต จะมีข้อดีหรือมีประโยชน์ต่อวิชาชีพนักบัญชีอย่างไร ถ้าผู้ที่อยู่ในวิชาชีพนักบัญชีไม่ปรับตัวหรือไม่มีการเตรียมความพร้อมให้กับตนเองอย่างไร เพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายหรือความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นอย่างไรในอนาคต (คณะอนุกรรมการดำเนินงานต่างประเทศ, 2559) “เศรษฐกิจดิจิทัล” (Digital Economy) หมายถึง เศรษฐกิจที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศหรืออินเทอร์เน็ตมาสร้างอาชีพหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารและโทรคมนาคมไปใช้และพัฒนาธุรกิจหรืออุตสาหกรรมสาขาหรือประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

สิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดสำหรับ “เศรษฐกิจดิจิทัล” (Digital Economy) สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ข้อมูล การสื่อสารระหว่างกัน และเทคโนโลยี ซึ่งกิจการแห่งหนึ่งได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงานของกิจการเพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพและลดเวลาในการทำงานลง เช่น การใช้สมาร์ทโฟนทำงานผ่านระบบออนไลน์ e-Payment ซึ่งจะทำให้เข้าถึงข้อมูล การจัดเก็บรักษานั้นเป็นไปได้ง่ายและสามารถทำงานได้ในปริมาณมาก ๆ การปิดบัญชีทุกสิ้นเดือนเจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชีสามารถดึงข้อมูลที่ต้องการจากระบบ

ออนไลน์ของบริษัทได้เองโดยไม่ต้องรอเอกสารที่เป็นกระดาษจากลูกค้า ซึ่งจะแตกต่างจากสมัยก่อนที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชี จะต้องไปพูดคุยกับเจ้าหน้าที่แผนกต่าง ๆ เพื่อขอข้อมูลมาทำการปิดบัญชี

2. นักบัญชีกับบทบาทที่ต้องเปลี่ยนไปสู่การพัฒนาทักษะนักบัญชีในอนาคต

2.1 นักบัญชีกับบทบาทที่ต้องเปลี่ยนไป

การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของโลกยุคปัจจุบันก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ซึ่งเกิดจากนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเพื่อใช้ในการเพิ่มผลผลิต เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ใช้เวลาในการทำงานน้อยลงและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับชาติได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุคปัจจุบันที่การใช้สมาร์ตดีไวซ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต แล็ปท็อป และการติดต่อสื่อสารกันผ่านเครือข่ายไร้สายความเร็วสูง (Wireless Broadband) เช่น 3G, 4G, 5G ซึ่งใช้งานได้ง่ายกว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะมาก และมีความสะดวก สามารถพกพาได้สะดวก ทำให้เกิดการใช้งานในวงกว้าง สำหรับกลุ่มคนและกลุ่มธุรกิจ ส่งผลให้เกิดโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ จำนวนมากในทุกสาขาเศรษฐกิจ เกิดกลุ่มผู้ประกอบการรายใหม่เพิ่มมากขึ้นในระบบเศรษฐกิจ เมื่อรูปแบบการประกอบธุรกิจเปลี่ยนไป ทำให้บทบาทนักบัญชีในอนาคตเปลี่ยนไป เช่น จากเดิมนักบัญชีจะบันทึกบัญชีด้วยกระดาษผ่านรายการบัญชีแยกประเภท และจัดทำรายงานทางการเงินด้วยกระดาษหรือการบันทึกบัญชีด้วยมือทำงานอยู่กับโต๊ะบัญชี เมื่อนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำงาน ดังนั้น บทบาทของนักบัญชีอาจจะเปลี่ยนไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเงินของธุรกิจ การวางแผนกลยุทธ์ด้านต่าง ๆ และหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาธุรกิจ โดยนักบัญชีต้องมีความสามารถบันทึกบัญชีและออกงบการเงินด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ รวมทั้งมีความเชี่ยวชาญในการใช้ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ในการออกแบบระบบบัญชี วิเคราะห์ข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลทางธุรกิจโดยใช้ระบบฐานข้อมูล เช่น การใช้ซอฟต์แวร์บัญชี ซอฟต์แวร์สเปรดชีต และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล จัดเก็บข้อมูลแบบออนไลน์ เช่น ระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) เป็นการใช้ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ สำหรับการผ่านงาน การส่งมอบบริการผ่านเครือข่ายหรือระบบออนไลน์ และบล็อกเชน (Blockchain) เป็นเทคโนโลยีระบบการเก็บข้อมูล ซึ่งนำมาใช้ในด้านบัญชีมากขึ้นช่วยทำให้ขั้นตอนในการทำงานลดลง ผลลัพธ์ของงานออกมามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้นักบัญชีมีเวลาสำหรับการทำงานด้านอื่นเพิ่มมากขึ้น เช่น งานการวางแผน งานด้านการควบคุมการผลิตและตรวจสอบ งานด้านการวิเคราะห์แนวโน้มธุรกิจ ฯลฯ เนื่องจากไม่ต้องเสียเวลากับงานด้านการบันทึกบัญชีที่ต้องใช้เวลามาก

นอกจากนักบัญชีไทยต้องมีสมรรถนะด้านทักษะทางวิชาชีพสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ ฉบับที่ 3 เรื่องทักษะทางวิชาชีพ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2560, หน้า 3) ดังนี้ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร และทักษะทางการบริหารองค์การและการจัดการธุรกิจ และนักบัญชีต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งจะต้องมีการเรียนรู้อย่างไม่จบสิ้น (Lifelong Learning)

2.2 นักบัญชีในอนาคต

สิ่งจำเป็นที่นักบัญชีต้องมีและเตรียมความพร้อมให้กับตนเองเพื่อก้าวเข้าสู่โลกในอนาคตกับการเป็นนักบัญชีในอนาคต คือ การทบทวนทักษะเพื่ออนาคต (Re Skill) 3 ทักษะที่สำคัญ คือ 1) ทักษะการใช้เทคโนโลยี (Technology Skills) 2) ทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) และ 3) ทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills) ซึ่งสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้

1) ทักษะการใช้เทคโนโลยี (Technology Skills) กล่าวคือ นักบัญชีในวัยครุในอนาคตต้องมีความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แล็ปท็อป แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือ โปรแกรมสำเร็จรูป และสื่อออนไลน์ มาใช้ในการปฏิบัติงานหรือการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน รวมถึงการออกแบบระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นงานด้านบัญชี หรืองานด้านการบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ ได้แก่ ทักษะด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์ ด้านการใช้อินเทอร์เน็ต ด้านการใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย ด้านการเลือกใช้โปรแกรมประมวลผลคำ ด้านการใช้งานครูข่ายค่านวม ด้านการใช้งานครูข่ายค่านวม ด้านการใช้งานครูข่ายค่านวม ด้านการใช้งานครูข่ายค่านวม ด้านการใช้งานครูข่ายค่านวม ด้านการใช้งานครูข่ายค่านวม ด้านการใช้งานครูข่ายค่านวม

2) ทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) กล่าวคือ นักบัญชีในวัยครุในอนาคตต้องมีความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงานบัญชี เช่น การใช้งานระบบสารสนเทศทางการบัญชีในการประมวลผลข้อมูลทางการเงินและทางการบัญชีให้เป็นสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการผลิตสินค้า การควบคุมการผลิต และการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจสำหรับผู้บริหาร การใช้งานครูข่ายค่านวม Microsoft Excel (Spreadsheet) ขั้นสูงสุดสำหรับงานบัญชี การวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์แนวโน้มการเจริญเติบโตของธุรกิจในอนาคต ซึ่งสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้หลายทาง เช่น การวิเคราะห์แนวโน้มเพื่อรับมือกับคู่แข่งในตลาดไว้ล่วงหน้า การวิเคราะห์รายได้และค่าใช้จ่ายของธุรกิจที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อวางแผนและหาแนวทางรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า การวางแผนภาษีให้กับธุรกิจด้วยวิธีการเสียภาษีที่ถูกต้องตามกฎหมายและได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสูงสุด เป็นต้น

3) ทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills) เป็นทักษะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นข้ามวิชาชีพได้อย่างมืออาชีพ โดยปราศจากอคติ เนื่องจากในอนาคตนักบัญชีจะเป็นผู้รวบรวมองค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันจนสามารถสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมคุณค่า ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานเป็นองค์ความรู้ใหม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่องานบัญชีต่อไป

ทั้ง 3 ทักษะนี้เป็นทักษะมีจำเป็นสำหรับนักบัญชีในวัยครุในอนาคตอย่างยิ่ง ดังนั้น การทบทวนทักษะของนักบัญชีเพื่อให้ตอบความต้องการของโลกอนาคตเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงแล้ว นักบัญชีจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมด้วย เช่น ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำธุรกิจและการตลาดออนไลน์ หรือการตลาดดิจิทัล ธุรกิจเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่จะมีโมเดลธุรกิจที่แปลกใหม่และซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งต้องอาศัยการตีความด้วยความเข้าใจและสามารถปรับเนื้อหาเชิงเศรษฐกิจเข้ากับแม่บท หรือมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้รายการได้ นักบัญชีจะต้องมีความเข้าใจระบบสารสนเทศทางการบัญชีและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเลือกใช้ให้เหมาะสมกับการทำงานด้านต่าง ๆ ในระดับที่สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบได้ เรียกว่า ทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) เพื่อให้ทันกับระบบงานของลูกค้านำมาซึ่งรูปแบบการปฏิบัติงานบัญชีของนักบัญชี และทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills) เป็นลักษณะการทำงานกับเพื่อนร่วมงานข้ามวิชาชีพอย่างมืออาชีพ ทักษะด้านการติดต่อสื่อสาร และการหาทางออกของปัญหา (Solution) ให้กับองค์กรจะมีส่วนสำคัญมากขึ้น (กมลภู สันตะจักร และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธุ์, 2561) ไม่ว่านักบัญชีจะอยู่ในบทบาทใด ทักษะด้านอารมณ์ การสื่อสาร และการทำงานกับเพื่อนร่วมงานข้ามวิชาชีพ การหาทางออกของปัญหา (Solution) ให้กับองค์กรจะมีส่วนสำคัญมากขึ้น เนื่องจากงานด้านบัญชีจะง่ายขึ้น ใช้เวลาน้อยลงและถูกแทนที่ด้วยการใช้งานครูข่ายค่านวมสำเร็จรูปทางการบัญชีในการบันทึกบัญชี งานด้านการบันทึกบัญชีในอนาคตกำลังจะค่อย ๆ ลดลงไปเหลือแต่การใช้ดุลยพินิจและการวิเคราะห์ข้อมูล การคาดเดา

สถานการณ์ในอนาคต ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากระบบงานจะถูกนำไปสู่การปรับรูปแบบที่ช่วยในตัดสินใจสามารถเรียกใช้ข้อมูลได้ทันทีแบบเรียลไทม์ (Real Time System) ซึ่งทันต่อเวลาและสามารถเข้าใจได้ง่าย ในบางบทบาทนักบัญชีอาจต้องมีส่วนร่วมด้วยฝ่ายบริหารในการทำงานเชิงกลยุทธ์ กำหนดแผนงาน และนโยบาย เพื่อให้การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนไปถึงเป้าหมายสูงสุดขององค์กรที่กำหนดไว้ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และระบบงานขององค์กรในหน้าที่การสนับสนุนข้อมูลเชิงตัวเลขให้กับยุทธศาสตร์องค์กร นักบัญชีในโลกอนาคตนั้นจำเป็นต้องมีความ Hi-Tech กล่าวคือ นักบัญชีจะต้องมีความสามารถในการเขียนโปรแกรม ความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางเทคนิคที่หลากหลาย รวมถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงได้ และนักบัญชีต้องมีความ Hi-Touch กล่าวคือ นักบัญชีจะต้องมีความตระหนักในความซับซ้อนของจิตใจมนุษย์ อารมณ์และความต้องการที่แตกต่างกันของมนุษย์ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนต่างสายวิชาชีพ ซึ่งในอนาคตนักบัญชีจะเป็นผู้รวบรวมองค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันจนสามารถสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมคุณค่า ลดต้นทุน หรือเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานเป็นองค์ความรู้ใหม่ ส่งผลให้เกิด “นักบัญชีนวัตกรรมในอนาคต” (ราชิต ไชยรัตน์, 2563) อย่างไรก็ตาม ทักษะเหล่านี้อาจมีผลให้นักบัญชีแตกต่างจากเทคโนโลยีที่ไม่อาจทำแทนคนได้ (Bottom Line, 2563) ถึงแม้ว่าบางบทบาทหน้าที่เทคโนโลยีดิจิทัลอาจจะสามารถเข้ามาที่แทนแรงงานคนได้ แต่ก็ยังมีบทบาทที่คาดหวังอีกหลายส่วนที่ยังคงต้องการนักบัญชีที่มีทักษะทางวิชาชีพขั้นสูง คือ การทำงานของนักบัญชีจะไม่จำกัดอยู่งานบันทึกข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียว แต่นักบัญชีจะต้องปรับบทบาทของตนเองเป็นนักวิเคราะห์ข้อมูลการเงินและข้อมูลทางด้านธุรกิจ เพื่อเพิ่มมูลค่า (Value Creation) ให้แก่องค์กร (ศิริประภา ศรีวิโรจน์ และกนกวรรณ เอี่ยมชื่น, 2562)

ผู้เขียนขอเสนอว่า จากข้อเท็จจริงนักบัญชีต้องปรับตัวในด้านการทำธุรกิจในรูปแบบใหม่ที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการจัดทำบัญชี การบันทึกบัญชีรายได้ ค่าใช้จ่าย การจัดเก็บข้อมูล รวมถึงการจัดเก็บและนำเสนอภาษี ซึ่งหลายคนอาจเข้าใจผิดว่าเมื่อนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) เข้ามาช่วยในการทำบัญชีต่าง ๆ ของธุรกิจ อาชีพนักบัญชีอาจจะหายไปในอนาคต แต่ในความจริงแล้วปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) จะเข้ามาแทนที่ได้เฉพาะงานบัญชีที่มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานการทำบัญชีที่ชัดเจน และมีปริมาณมาก เช่น งานด้านเอกสาร เท่านั้น ในส่วนของงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนภาษีอากร งานตรวจสอบและควบคุมภายใน การวิเคราะห์งบการเงิน ยังจำเป็นต้องมีนักบัญชีที่มีทักษะสูงในการดึงข้อมูลจากองค์กร การวางแผน และการจัดการงานทั้งระบบเพื่อนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้ฝ่ายบริหาร และฝ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตรงนี้ก็ยิ่งแสดงให้เห็นได้จากข้อเท็จจริงที่ผู้เขียนได้นำเสนอว่าอาชีพนักบัญชีเป็นอาชีพที่ตลาดแรงงานในประเทศไทยมีความต้องการมากที่สุดเป็นอันดับที่ 3 ของจำนวนความต้องการแรงงานทั้งหมดของประเทศ จำนวน 7,602 อัตรา โดยยังไม่ได้นับรวมงานอื่น ๆ ที่ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรบัญชีสามารถเข้าทำงานได้ในหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ดังนั้น นักบัญชีนวัตกรรมไทยในอนาคตต้องเป็นผู้ที่มีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา และนักบัญชีจะต้องมีการเรียนรู้อย่างไม่จบสิ้น (Lifelong Learning) มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ได้แก่ การมีความรู้และความเข้าใจ สามารถนำบิ๊กดาต้า (Big Data) ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) แมชชีนเลิร์นนิง (Machine Learning) บล็อกเชน (Blockchain) อินเทอร์เน็ตออฟธิงส์ (Internet of Things : IoT) กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (General Data Protection Regulation : GDPR) การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) และระบบคลาวด์ (Cloud Computing) ซึ่งนักบัญชีนวัตกรรมในอนาคตต้องมีทักษะในแต่ละด้านเหล่านี้และสามารถปรับใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเหล่านี้กับงานด้านบัญชีได้อย่างเหมาะสม และต้องมีการทบทวนเพื่อพัฒนาตนเองอยู่อย่างสม่ำเสมอในเรื่องของริสกีล (Re Skill)

ฮาร์ดสกีล (Hard Skill) และรู้จักการใช้ซอฟต์แวร์สกีล (Soft Skill) ในการทำงาน และนักบัญชีนวัตกรรมในอนาคตต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการรวบรวมองค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันได้อย่างเหมาะสมกับงานด้านบัญชี รวมถึงการให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ กับผู้บริหารในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าประสงค์หรือนโยบายขององค์กรได้อย่างเหมาะสม

บทสรุป

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ประเทศถูกขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation) และเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital) นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของโลกยุคปัจจุบันก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) การเปิดเสรีการค้า การลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีและรวดเร็วของผู้คน ฝีมือแรงงาน ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ สินค้าและบริการ การรวมตัวของเศรษฐกิจในภูมิภาคที่จะนำไปสู่ความเชื่อมโยงทุกระบบของโลกเข้าไว้ด้วยกันทำให้เกิดเป็นศูนย์รวมอำนาจทางเศรษฐกิจโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้นักบัญชีต้องพัฒนาตนเองสู่การเป็นนักบัญชีนวัตกรรมในอนาคต เนื่องจากนักบัญชีเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจดิจิทัล ดังนั้นนักบัญชีนวัตกรรมในอนาคต จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะเพื่ออนาคต (Reskill) 3 ทักษะที่สำคัญ คือ 1) ทักษะการใช้เทคโนโลยี (Technology Skills) กล่าวคือ นักบัญชีนวัตกรรมในอนาคตต้องมีความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แล็ปท็อป แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน โปรแกรมสำเร็จรูป และสื่อออนไลน์ มาใช้ในการปฏิบัติงานหรือการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาระบบงานการทำงาน รวมถึงการออกแบบระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นงานด้านบัญชี หรืองานด้านการบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ได้แก่ ทักษะด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์ ด้านการใช้อินเทอร์เน็ต ด้านการใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย ด้านการเลือกใช้โปรแกรมประมวลคำ ด้านการใช้งานตารางคำนวณ ด้านการใช้งานโปรแกรมการนำเสนอ งาน ด้านการใช้งานสร้างสื่อดิจิทัล ด้านการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ และด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย 2) ทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) กล่าวคือ นักบัญชี นวัตกรรมในอนาคตต้องมีความสามารถ และความเชี่ยวชาญในการใช้งาน เช่น การใช้งานระบบสารสนเทศทางการบัญชี โปรแกรมตารางคำนวณ Microsoft Excel (Spreadsheet) ขั้นสูงสุด เป็นต้น และ 3) ทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills) กล่าวคือ ในอนาคตนักบัญชีจะเป็นผู้รวบรวมองค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกันจนสามารถสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมคุณค่า ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานเป็นองค์ความรู้ใหม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่องานบัญชีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน. (2563). **สถานการณ์ตลาดแรงงานไตรมาสที่ 2 ปี 2563**. สืบค้น มกราคม 7, 2564 จาก : https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/lmia_th/a0f1c81a44382eceb719223a443e6e9.pdf.
- กมลภู สันตะจักร และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินิทธิ. (2561). คุณลักษณะนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยงานราชการในประเทศไทย. **วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์**, 5(3), 771-790.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2563). **กรมพัฒนาฯ เผยนโยบาย ปี 63 เร่งผลักดัน 162 สำนักงานบัญชีคุณภาพ** สู่การเป็นสำนักงานบัญชีดิจิทัล พร้อมตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติ. สืบค้น มกราคม 7, 2563 จาก : https://www.dbd.go.th/news_view.php?nid=469416694.
- กรมสรรพากร. (2559). **คู่มือคู่มือใบกำกับภาษี**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 23, 2563 จาก https://www.rd.go.th/publish/fileadmin/user_upload/ebook/taxinvoice.pdf.
- กรมสรรพากร. (มปป). **หักภาษี (ณ ที่จ่าย) ครบจบในขั้นตอนเดียวด้วย e-Withholding Tax**. สืบค้น มีนาคม 5, 2563, จาก: <https://www.rd.go.th/publish/fileadmin/download/e-WithholdingTax.pdf>.
- กระทรวงแรงงาน. (2559). **กรอบยุทธศาสตร์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 20, 2563 จาก <https://www.nstda.or.th/th/nstda-doc-archives/thailand-40/11704-ministryoflabour>.
- กองกำกับบัญชีธุรกิจ. (2562). **ก้าวทันมิติใหม่การบัญชียุคดิจิทัล กรมพัฒนาฯ เร่งเสริมแกร่งผู้ประกอบการธุรกิจสำนักงานบัญชี...รับการเปลี่ยนแปลง (ฉบับที่ 51)**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 27, 2562 จาก https://www.dbd.go.th/news_view.php?nid=469414025.
- คณะอนุกรรมการดำเนินงานต่างประเทศ. (2559). **แนวโน้มของเทคโนโลยี ที่อาจส่งผลกระทบต่อวิชาชีพบัญชี**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 18, 2563 จาก : <http://www.tfac.or.th/upload/9414/r6ailPT0Sc.pdf>.
- ชูชัย สมितिไกร. (2556). **การสรรหาการคัดเลือกและการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐชา วัฒนวิไล และจุฑามาน สิทธิผลวนิชกุล. (2555). การพัฒนาศักยภาพวิชาชีพไทยเมื่อเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ. **วารสารนักบริหาร Executive Journal** มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. สืบค้น กุมภาพันธ์ 17, 2563 จาก https://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/july_sep_12/pdf/aw03.pdf.
- นันทวรรณ บุญช่วย. (2563). ยุคพลิกผันทางเทคโนโลยีกับการพัฒนานักบัญชีนวัตกรรม. **วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง**. 3(1), 15-26.
- นรินทร์ จุลทรัพย์. (2557). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่ประชาคมอาเซียน. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ**, 14(1), 38-58.
- ผกาพรรณ พรหมสาขา ณ สกลนคร และรัตนา วงศ์ศรีมีเดือน. (2561). **หลักการบัญชีขั้นต้น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เสมาธรรม.
- ยุทธนัยณ์ นิธิพิสุทธิกุล. (2562). **E-TAX Invoice&Receipt กับ...บัญชียุคดิจิทัล**. กรุงเทพฯ: บริษัท อี-คัสตอม เซอร์วิส จำกัด.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2526). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ราชิต ไชยรัตน์, (2563). **บทบาทนักบัญชีในโลกอนาคตจากนักบัญชี สู่นักบัญชีวัดกร**. สืบค้น พฤษภาคม 15, 2563 จาก <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/126212>.
- ศิริประภา ศรีวิโรจน์ และกนกวรรณ เอี่ยมชื่น. (2562). **นักบัญชี ในยุค 4.0. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชียฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**, 9(1), 19-28.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2560). **พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547**. สืบค้น ตุลาคม 19, 2560 จาก <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/66888>.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2560). **มาตรฐานการศึกษาาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี**. สืบค้น ตุลาคม 20, 2560 จาก <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/66980>.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). **นวัตกรรมและการบริหารจัดการ. วารสารวิจัยวิชาการ (พฤษภาคม-สิงหาคม 2562)**, 2(2), 121-134.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2550). **นวัตกรรม**. สืบค้น กันยายน 17, 2550, จาก <http://www.royin.go.th/?knowledges>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0**. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Blockchain Review. (2563). **บล็อกเชน (Blockchain) จะเปิดม่านยุคใหม่แห่งอุตสาหกรรมบัญชี**. สืบค้น กุมภาพันธ์ 29, 2563 จาก <https://blockchain-review.co.th/blockchain-review/blockchain-accounting>.
- Bottom Line. (2563). **รีสกิล (Reskill) ทางรอดคนทำงานยุคดิจิทัล**. สืบค้น เมษายน 10, 2563 จาก https://bottomlineis.co/Business_Work_Career_Reskill_Corporate.